

BUDAPEST FŐVÁROS LEVÉLTÁRA

pályázati beszámolója

Levéltári kiemelkedő értékű, közérdeklődésre számot tartó iratok digitalizálása

c. pályázathoz (NKA 208122/00006 pályázati azonosító)

Budapest Főváros Levéltára a pályázat megvalósítása során folytatta a BRFK 1970-es évekbeli helyszínelési fotóinak digitalizálását és részleges közzétételét, illetve sikeresen befejezte az egykori Fővárosi Fotó Vállalat (Főfotó) fotóarchívumának digitalizálását, leírását és közzétételét a Hungaricana Közgyűjteményi Portálon. Mindezek során 39.943 újabb képpel gyarapodott a digitális gyűjtemény.

Előzmények

A BFL 2020-ban kezdte meg a Főfotó Riporterri Osztályának több, mint 190 ezer felvételt tartalmazó archívumának tömeges digitalizálását. A kollekció – éppen tömegességénél fogva – a szocialista korszak egészen különleges vizuális forrásanyaga, emellett a fotók önmagukban is értékes elemei a társadalom-, technika-, mentalitás- és fogyasztástörténeti, vagy éppen a lokális identitást vizsgáló kutatásoknak, valamint oktatási segédanyagként is felhasználhatóak. Állományvédelmi szempontok szintén a fotóanyag mihamarabbi digitalizálása mellett szóltak. A feldolgozás mindvégig magyar állami pályázati források bevonásával zajlott. A korábbi ütemekben közzétett képanyagot a magyar közönség hamar használatba vette. Tucatnyi ismertető és sajtómegjelenés mellett rendszeresen kapunk az egyes felvételekhez egyéni hozzászólásokat: immár a Hungaricana portálon közzétett BFL-anyagok egyik leglátogatottabb egységét jelenti. Végül több Facebook-csoportról van tudomásunk a Főfotó-képek körül, és időről időre belefuthatunk az oldalakra hivatkozó linkekre.

Budapesti Rendőr-Főkapitányság 2009-ben adta levéltári őrizetbe az egyes bűnesetekhez kapcsolódó helyszíni szemle során készített technikai felvételek gyűjteményét. A gyűjtemény a napi rendőrségi munka során készült több mint 100.000 fotót tartalmaz az 1956 és 1992 közötti évekből. A negatívokat bűnügyi technikusok készítették, tematikájuk pedig teljesen egyedi: gyilkosság (áldozatról készült helyszíni felvételek, boncolás során készült fotók),

rablás, gyilkossági kísérlet, öngyilkosság, nemi erőszak, autólopás, súlyos testi sértés, rablótámadás, rablás, lopás, garázdaság, közlekedési baleset stb. A képek önmagukban is dokumentumértékűek. A bűnesetek felől, mintegy alulról nyújtanak betekintést a szocialista korszak anyagi és tárgyi kultúrájába, felkínálkoznak a deviancia kutatásához, illetve analógiaként kezelhetők a szociofotózás mellé. Az 1956-57-es negatívok pedig az ellenállás rejtett csatornáiról: falfeliratokról és tetoválásokról tanúskodnak. Ebből a szempontból egyedülálló ez a gyűjtemény, ezek a képek sehol máshol nem készülhettek el, csak a helyszínelő rendőrök között. A gyűjtemény értékét két korábbi digitalizáló projekt bizonyította. A Fortepan 910 válogatott képet publikált, elsősorban az 1956-1963 közötti évekből. Szintén a Fortepan közreműködésével 2018. őszén nagy port felverő kiállítást rendeztek a Centrális Galériában Öngyilkosság – Magyarország 1956-1986 címmel. A két projektben egyébként a közzétettnél jóval több, összesen majdnem 6000 kép digitalizálására került sor.

A feldolgozás menete

A FŐFOTÓ képei esetén a már kidolgozott módszertan szerint digitalizálással kezdtünk, amelynek paraméterei:

- 36x24 mm-es negatív felvételek esetén 3000/2000 pixel felbontás,
- 6x6 cm-es negatívok: 4000/4000 pixel felbontás,
- 6x9 cm-es negatívok: 4000/6000 pixel felbontás,
- fekete-fehér felvételek: szürke-árnyalatos színmélység,
- színes felvételek: true color színmélység,
- JPG, TIFF kiterjesztés.

Ezt követte a mesterséges intelligencia segítségével történő automatikus kulcsszavazás. Majd a levéltárosi beazonosítás (leltári szám, tárgy vagy/és típus, illetve év megadása) és adattisztítás egészítette ki az adatokat.

A BRFK helyszínelési fotóiból 1964-től (tömegesen 1971-től) kezdve 25.000 kép átnézése, 3039 kép digitalizálása és 975 kép közzététele történt meg. A digitalizálás paraméterei:

- 4000 dpi felbontás,
- fekete-fehér felvételek szürke-árnyalatos színmélység,
- színes felvételek true color színmélység,
- JPG kiterjesztés.

A válogatás során a kültéri, nagyközönség számára érdekes és nyugalmat nem zavaró képeket részesítettük előnyben. A közzétett képekről leírtuk az évszámot, sok esetben pedig sikerült a kép tárgyát is felismerni.

Az elvégzett munka

A FŐFOTÓ-digitalizálás záróütemében 36.904 kép készült el a fent leírt módon. Mivel eredetileg 20-22 ezer képre számítottunk, ezért a pályázat teljesítési határidejét három hónappal hosszabbítotni kellett. A gyűjtemény immár végleges: 193.097 darabot számlál, és a Hungaricana közgyűjteményi portál felületén tekinthető meg.

A BRFK helyszínelési fotók közül 975 képet tettünk közzé, 278 esetben érdemi tartalmi leírással. A közzététel a FORTEPAN, illetve a Hungaricana felületén történt. A közzétett, illetve a közzé nem tett képeket, összesen 3039 darabot, a levéltár digitális gyűjteményében helyezte el (jelzete: BU_BFL_XV_19_c_10), ahol azok a szokásos módon kutathatóak.

A feldolgozás fontos része volt a jogszabályok vagy a közerkölcs szempontjából aggályos képek kiszűrése. A munka során ellenőriztük és szűrtük a képeket, ám az érintetteknek is van módjuk ezt kezdeményezni. Az így kiszűrt felvételek digitalizálása és levéltári megőrzése biztosított, de nem kerültek ki szabadon az internetre, hanem kutatásuk csak a levéltárban lehetséges, a vonatkozó adatvédelmi és levéltári szabályok betartásával. A gyűjtemény szabadon elérhető részét a CC-BY-NC-SA 4.0 licenc mentén ingyen, vízjelzés nélkül tettük hozzáférhetővé: a fotók szabadon letölthetőek, felhasználhatóak és a – kereskedelmi forgalmazást leszámítva – további oktatási vagy tudományos célú publikálásukra nézve sem kötöttünk ki korlátozásokat. A fotók további beazonosításában számítunk a nagyközönség segítségére, akiknek a fenti felületken van erre lehetőségük.

Az elvégzett munkáról Budapest Főváros Levéltára honlapján is tájékoztattuk a nagyközönséget.

Budapest, 2024. április 11.

Dr. Kenyeres István
főigazgató
c. egyetemi tanár

